

Temat: Kronika trzech Bolesławów – **Kronika Galla Anonima.**

1. Geneza **Kroniki Galla Anonima.**
2. Konstrukcja pierwszej kroniki Polaków.
3. Ideał władcy wg kroniki Galla.
4. Średniowieczne wizerunki władców:
  - Karol Wielki z **Pieśni o Rolandzie**
  - Król Marek z **Dziejów Tristana i Izoldy.**

Ad. 1

„Kronika polska” Galla Anonima powstawała **na dworze księcia Bolesława Śmiałego w okresie od 1112 do 1116 r.** Chociaż została ona napisana w języku łacińskim, to ze względu na podejmowaną tematykę uważana jest za **pierwsze polskie dzieło historyczne.** Już wkrótce po powstaniu cieszyła się wielką popularnością na co wskazuje wielka ilość rękopisów zawierających jej tekst (do naszych czasów zachowały się trzy).

Anonim

Historia autora „Kroniki polskiej” do dzisiaj owiana jest tajemnicą. Najwięcej argumentów przemawia za tym, że dostał się on do Polski z Węgier, gdzie niemal na pewno uczestniczył w spotkaniu księcia Bolesława Krzywoustego z Kolomanem Uczonym, ówczesnym królem węgierskim. Znacznie trudniej określić, skąd znalazł się on na Węgrzech (sam pisał, że trafił tam w czasie pielgrzymek). Najnowsze badania pozwalają wysunąć twierdzenie, iż Gall Anonim pochodził z Wenecji, gdzie najprawdopodobniej był mnichem. Właśnie stamtąd miał trafić do klasztoru św. Idziego w węgierskiej miejscowości Samogyvar.

Geneza „Kroniki polskiej”

„Kronika polska” powstała najprawdopodobniej **na zamówienie księcia Bolesława Śmiałego lub biskupa i kanclerza Michała Adwańca.** Najpewniej druga z wymienionych postaci stała się mecenasem Galla Anonima i otoczyła go opieką w trakcie pisania dzieła. Nie byłoby możliwym, by ktoś słabo orientujący się w historii Polski stworzył tego rodzaju dzieło, chociaż istnieją teorie, że Gall Anonim spędził w Polsce ok. 20 lat, zanim przystąpił do pisania. Badacze uważają, że autor „Kroniki polskiej” korzystał z dokumentów znajdujących się w ówczesnych archiwach książęcych (roczniki, dokumenty administracyjne itp.). Posiłkował się także przekazami ustnymi, a w dalszej części kroniki opisywał wydarzenia, których był naocznym świadkiem.

„Kronika polska” Galla Anonima nie jest typowym przykładem kroniki historycznej. Dzisiaj zalicza się ją do nurtu opowieści o czynach książąt (królów). Od typowego dzieła historycznego oddala ją kilka czynników. Po pierwsze – autor nie podaje żadnej daty rocznej. Po drugie – zamieszcza w swojej pracy liczne fragmenty listów oraz dokumentów, które najprawdopodobniej nigdy nie istniały. Warto zwrócić także uwagę na fabularyzowanie kroniki oraz opisywanie części wydarzeń w sposób znacznie urozmaicony przez wyobraźnię.

Ad.2

„Kronika polska” Galla Anonima – pierwsze polskie dzieło historyczne – powstawała w latach 1112-1116. Tekst dzieła podzielony jest na 3 części, w których autor opisuje kolejno:

I - czasy od legendarnych początków państwa Polan po narodziny Bolesława Krzywoustego,
II - czasy młodości księcia Bolesława,
III - lata panowania Bolesława Krzywoustego (do 1114).

Bardzo ważnym fragmentem pierwszej części jest ten, w którym autor opisuje czasy panowania Bolesława Chrobrego – władcy, który stał się wzorem dla swoich następców. Gall Anonim przedstawia lata jego panowania w sposób panegiryczny, oddając hołd królowi, o którym pamięć pozostała żywa nawet niemal 100 lat po jego śmierci.

Najmniej uwagi poświęca Bolesławowi Śmiałemu, ponieważ zapisał się w historii jako władca okrutny, kiedy skazał biskupa Stanisława na straszną śmierć przez poćwiartowanie.

Warto zwrócić uwagę na nierówne proporcje, według których tylko w I cz. mowa o Bolesławie Chrobrym i Śmiałym, natomiast cz.II i cz.III zostały w całości poświęcone miłościwie panującemu Bolesławowi Krzywoustemu. Świadczy to o chęci wyróżnienia władcy, który dzierżył władzę, więc kronikarz chciał mu się przypodobać i podziękować za gościnę.

Ad.3

Bolesław Chrobry jako wspaniały dowódca i wojownik

Pierwszy opis niesamowitych dokonań militarnych Bolesława Chrobrego można odnaleźć w rozdziale pt.: „Jak Bolesław z wielką mocą wkroczył na Ruś”. Gall Anonim ukazuje, jak wielkim respektem cieszył się polski władca wśród sąsiednich narodów. Król Ruski, dowiedziawszy się o nadejściu syna Mieszka I, postanowił uciec i zostawił miasto bez obrony. Dopiero gdy Polacy powracali do ojczyzny, wzmocniony posiłkami postanowił stanąć naprzeciw polskich wojsk, posiadając armię stokrotnie większą niż Chrobry.

(...) Atoli król Bolesław, widząc, że jego rycerzy jest niewielu, a wrogów jakby prawie sto razy tyle, przemówił do swego rycerstwa, nie jak ktoś bojaźliwy i trwożliwy, lecz jak wódz odważny a przezorny (...).

Słowa polskiego władcy tak wpłynęły na jego rycerzy, że ci odważnie rzucili się do walki, a prym wiódł wśród nich Bolesław walczący niczym „lew [krwi] spragniony”. Polska armia – rzecz jasna – odniosła wspaniałe zwycięstwo.

Bolesław Chrobry przedstawiony w „Kronice polskiej” to także doskonały organizator armii. Oto opis zasobów militarnych, jakie udało mu się zgromadzić:

(...) z Poznania bowiem [miał] 1300 pancernych i 4000 tarczowników, z Gniezna 1500 pancernych i 5000 tarczowników, z grodu Władysława 800 pancernych i 2000 tarczowników, z Gieczą 300 pancernych i 2000 tarczowników, ci wszyscy waleczni i wprawni w rzemiośle wojennym występowali [do boju] za czasów Bolesława Wielkiego. [Co do rycerstwa] z innych miast i zamków, [to] wyliczać [je] byłoby to dla nas długi i nieskończony trud, a dla was może uciążliwym byłoby tego słuchać” (...).

Bolesław Chrobry jako doskonały gospodarz swego państwa

Pierwszy król Polski był także człowiekiem potrafiącym bardzo mądrze zarządzać swoimi dobrami. W jego państwie „złoto bowiem (...) było tak pospolite u wszystkich jak [dziś] srebro, srebro zaś było tanie jak słoma (...). Kolejne podboje, jakich dokonywał władca, przynosiły państwu olbrzymie ilości złotego kruszcu. Był zatem Bolesław Chrobry nie tylko władcą pragnącym poszerzyć terytorium swego panowania, ale także gospodarzem starającym się zapewnić Polsce jak największe ilości dóbr.

Kolejne potwierdzenie bogactw, w jakie opływała Polska rządzona przez Chrobrego, stanowi opis uczt wydanej na powitanie Ottona III Rudego:

(...) albowiem na przybycie cesarza przygotował przedziwne [wprost] cuda; najpierw hufce przeróżne rycerstwa, następnie dostojników rozstawił, jak chóry, na obszernej równinie, a poszczególne, z osobną stojące hufce wyróżniała odmienna barwa strojów. A nie była to [tania] pstrokaczna byle jakich ozdób, lecz najkosztowniejsze rzeczy, jakie można znaleźć gdziekolwiek na świecie (...).

Bolesław Chrobry jako władca oddany Bogu i Kościołowi

W „Kronice polskiej” Galla Anonima oddana została także niezwykła religijność Bolesława Chrobrego. Nie tylko był on wielkim zwolennikiem i pomocnikiem św. Wojciecha, ale także na własną rękę starał się szerzyć chrześcijaństwo.

W dodatku bardzo dbał on o rozwój polskiego Kościoła i starał się żyć z biskupami w jak najlepszych stosunkach:

(...) Biskupów mianowicie i swoich kapelanów w tak wielkim zachowywał poszanowaniu, że nie pozwolił sobie usiąść, gdy oni stali, i nie nazywał ich inaczej, jak tylko „panami”, Boga czczył z największą pobożnością, Kościół święty wywyższał i obsypywał go królewskimi darami (...).

Bolesław Chrobry jako władca szanujący prosty lud

Kolejnymi cechami wspaniałego władcy, o jakich wspomina Gall Anonim, były wyrozumiałość i szlachetność. Bolesław Chrobry nigdy nie pogardzał prostym ludem, czego dowodem jest następujący fragment:

(...) Miał też ponadto pewną wybitną cechę sprawiedliwości i pokory: gdy mianowicie ubogi wieśniak lub jakaś kobiecina skarżyła się na któregoś z książąt lub komesów, to chociaż był ważnymi sprawami zajęty i otoczony licznymi szeregami magnatów i rycerzy, nie pierwszej ruszył się z miejsca, aż po kolei wysłuchał skargi żalącego się i wysłał komornika po tego, na kogo się skarżono. A tymczasem samego skarżącego powierzał któremuś ze swych zaufanych, który miał się o niego troszczyć, a za przybyciem przeciwnika sprawę podsunąć [z powrotem] królowi - i tak wieśniaka

napominał, jak ojciec syna, by zaocznie bez przyczyny nie oskarżał i aby przez niesłuszne oskarżenie na siebie samego nie ściągał gniewu, który chciał wzniecić na drugiego (...).

Na jego niezwykle wyrozumiały stosunek do ludu wskazuje także ten fragment: „(...) wieśniaków swych również nie napędzał, jak surowy pan, do robocizny, lecz jak łagodny ojciec pozwalał im żyć w spokoju (...)”. Trzeba przyznać, że była to rzadka cecha pośród władców w epoce porządku feudalnego. Nic więc dziwnego, że Chrobry cieszył się wielkim szacunkiem zarówno ze strony dostojników oraz rycerstwa, jak i pozostałych podwładnych.

Ad.4

Dokonaj charakterystyki porównawczej władców wskazanych utworów. Możesz bazować na materiałach w Internecie.